

Paper

Vrijwilligerswerk: activiteiten, duur en motieven

Judit Arends
Hans Schmeets

Juli 2018

Inhoud

- 1. Inleiding 3**

- 2. Reguliere deel van het onderzoek 4**
  - 2.1 Vrijwilligers naar organisaties 4
  - 2.2 Verschillen in vrijwilligerswerk tussen bevolkingsgroepen 6
  - 2.3 Regionale verschillen 2012-2017 10

- 3. Aanvullend deel van het onderzoek 12**
  - 3.1 Frequentie 12
  - 3.2 Activiteiten vrijwilligerswerk 13
  - 3.3 Duur 15
  - 3.4 Tevredenheid 16
  - 3.5 Eerste contact 17
  - 3.6 Motieven 18
  - 3.7 Baan vinden of uitkering behouden 20
  - 3.8 Gestopt 20

- 4. Samenvatting en conclusie 21**
  - Technische toelichting 23
  - Tabellenbijlage 25

Bijna de helft van de Nederlanders van 15 jaar en ouder gaf in 2017 aan zich minstens een keer per jaar ingezet te hebben als vrijwilliger. Drie op de tien zeiden in de vier weken voorafgaand aan het interview nog vrijwilligerswerk te hebben gedaan. Deze aandelen zijn al sinds 2012 vrij stabiel. Gemiddeld besteedt een vrijwilliger 4,5 uur per week aan vrijwilligerswerk. Welke bevolkingsgroepen zetten zich vooral in als vrijwilliger? In welke regio's en steden zijn veel vrijwilligers te vinden? Welke activiteiten verricht men als vrijwilliger? Wat is de voornaamste reden van vrijwilligers om zich kosteloos in te zetten voor een organisatie of vereniging? En hoe tevreden zijn ze met hun vrijwilligerswerk?

1. Inleiding

Op verzoek van VWS en in samenspraak met de Nederlandse Organisatie Vrijwilligerswerk (NOV) is in 2017 een aantal vragen over vrijwilligerswerk toegevoegd aan het onderzoek Sociale samenhang en Welzijn 2017 (S&W) om een meer gedetailleerde beeld te krijgen van de vrijwilligers en het soort vrijwilligerswerk in Nederland. Dit betreft een aanvulling op het reguliere deel in S&W op basis waarvan informatie over het aandeel vrijwilligers in 13 soorten organisaties, en de tijdsbesteding is verzameld.

Uit het reguliere vragenblok over vrijwilligerswerk blijkt dat in de periode 2012–2016 bijna de helft van de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder aangaf zich minstens één keer per jaar als vrijwilliger ingezet te hebben voor een organisatie of vereniging.

3 op de 10 zeiden de afgelopen vier weken nog als vrijwilliger actief te zijn geweest. De meeste vrijwilligers zetten zich in voor sportverenigingen, scholen, jeugdverenigingen, levensbeschouwelijke organisaties en in de verzorging en verpleging. Vrijwilligers worden vooral aangetroffen onder hoger opgeleiden, 35- tot 45-jarigen en mensen die minstens een keer per maand een religieuze dienst bijwonen (Schmeets en Arends, 2017).

Het onderzoek is ook in 2017 uitgevoerd, waarbij naast het reguliere deel ook een aantal andere aspecten van vrijwilligers wordt belicht, waaronder de frequentie van het vrijwilligerswerk, de activiteiten die als vrijwilliger gedaan worden, het aantal uren per week dat eraan besteed wordt, de motieven om vrijwilligerswerk te doen, de tevredenheid met het vrijwilligerswerk en of men er het komende jaar mee door wil gaan of wil stoppen.

In dit rapport staat het verrichten van vrijwilligerswerk door de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder in 2017 centraal. Het doel is om de resultaten van zowel het reguliere deel van het onderzoek als van de toegevoegde vrijwilligersvragen uitgebreid te beschrijven.

Vrijwilligerswerk

Voor het meten van vrijwilligerswerk van de Nederlandse bevolking heeft het CBS tot 2009 van twee bronnen gebruik kunnen maken, namelijk het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) en de Enquête Beroepsbevolking (EBB). De EBB bracht de meer structurele vrijwilligers in kaart, terwijl in POLS ook gedetailleerd werd gevraagd naar incidenteel vrijwilligerswerk. Vanaf 2012 wordt vrijwilligerswerk – zowel het meer structurele als het incidentele – uitgebreid gemeten in het CBS-onderzoek Sociale samenhang en Welzijn (zie Technische toelichting). Zo is onder andere gedetailleerd gevraagd naar het soort vrijwilligerswerk dat mensen doen voor diverse organisaties, en het aantal uren dat eraan besteed wordt.

Voor dit rapport is gebruik gemaakt van gegevens uit het onderzoek Sociale samenhang en Welzijn 2012–2017. In het onderzoek in 2017 werd naast het reguliere deel ook een aantal andere aspecten van vrijwilligers belicht.

---

2. Reguliere deel van het onderzoek

De resultaten in 2017 hebben betrekking op 7 654 respondenten van 15 jaar en ouder in het onderzoek S&W 2017. Van hen hebben 3 711 aangegeven dat ze in de afgelopen twaalf maanden vrijwilligerswerk hebben gedaan voor één of meer organisaties of verenigingen. Dat komt neer op 48,5 procent.

2.1 Vrijwilligers naar organisaties

In tabel 2.1.1 is het aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder weergegeven dat aangeeft zich minstens één keer per jaar als vrijwilliger ingezet te hebben voor een organisatie of vereniging. In de periode tussen 2012 en 2017 schommelde het aandeel vrijwilligers tussen de 48 en 50 procent, maar de verschillen zijn niet statistisch significant. Gemiddeld was het aandeel 49,1 procent.

Van de Nederlanders van 15 jaar en ouder zei 30 procent in de vier weken voorafgaand aan het interview actief te zijn geweest als vrijwilliger. Ook dat cijfer, met 30 of 31 procent op jaarbasis, is stabiel in de periode 2012–2017.

2.1.1 Vrijwilligers naar organisatie

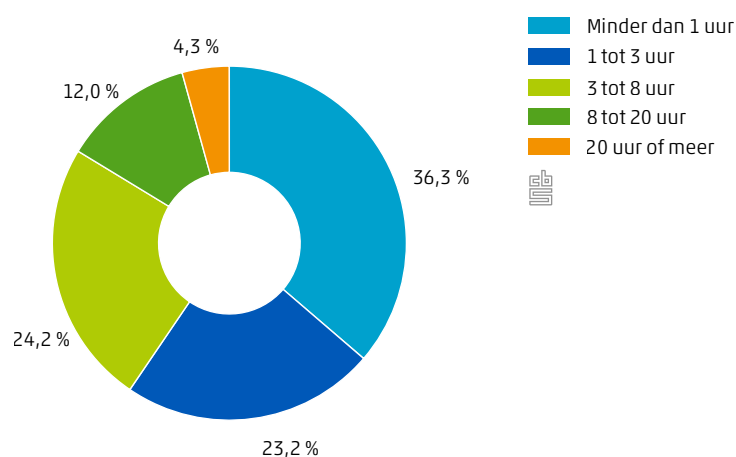
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012/ 2017
	% van personen van 15 jaar en ouder						
Totaal	50,5	49,1	48,0	48,7	49,7	48,5	49,1
Organisaties							
Sportvereniging	15,8	14,8	15,1	14,5	15,3	14,5	15,0
School	11,7	11,1	10,8	11,5	11,6	11,3	11,3
Verzorging of verpleging	9,2	8,6	8,6	8,3	9,5	8,6	8,8
Jeugd/buurthuiswerk/ leider van scouting	7,7	8,1	8,3	8,5	8,2	8,5	8,2
Kerk, moskee/levensbeschouwelijke groepering	8,3	8,3	7,7	8,1	7,6	7,4	7,9
Culturele verenigingen	5,5	5,4	4,8	5,0	5,4	5,0	5,2
Wijk of buurt	5,2	5,2	5,1	4,7	5,3	4,7	5,0
Hobby/ gezelligheidsverenigingen	5,5	4,9	4,5	4,9	5,3	4,5	4,9
Vakbond of bedrijfsorganisatie	2,5	2,5	2,4	2,1	2,8	2,2	2,4
Sociale hulpverlening, rechtshulp, reclassering of slachtofferhulp	1,6	1,8	1,7	1,8	2,0	1,9	2,0
Wonen, woonomstandigheden of huurdersbelangen	2,2	2,0	2,1	1,9	2,0	1,8	1,8
Politieke partij of actiegroep	1,5	1,3	1,4	1,4	1,5	1,2	1,4
Andere organisatie	7,3	7,2	6,4	7,0	7,1	6,6	6,9
Afgelopen vier weken vrijwilliger	30,7	30,0	29,5	31,1	30,3	29,8	30,2

Er bestaan grote verschillen in de mate waarin mensen vrijwilligerswerk doen voor uiteenlopende organisaties of verenigingen. In 2017 zetten mensen zich het vaakst als vrijwilliger in voor sportverenigingen (14,5 procent), gevolgd door scholen (11,3 procent), verzorging en verpleging (8,6 procent), jeugdorganisaties (8,5 procent) en kerken en levensbeschouwelijke organisaties (7,4 procent). Daarna komen met 5,0 procent culturele verenigingen, organisaties ten behoeve van de wijk of buurt (4,7 procent) en hobby- en gezelligheidsverenigingen (4,5 procent). Voor vakbonden en organisaties voor wonen en woonomstandigheden, politieke partijen en sociale hulpverlening zijn relatief weinig vrijwilligers actief. Evenals bij de totale aandelen vrijwilligers, zijn er nauwelijks verschuivingen zichtbaar tussen de opeenvolgende jaren¹⁾. Ook bij het vrijwilligerswerk naar organisatie is er dus sprake van een stabiel beeld.

Er is een sterke variatie in de tijd die in vrijwilligerswerk wordt gestopt. Gemiddeld besteden vrijwilligers in 2017 per week 4,5 uur aan vrijwilligerswerk. De grootste groep vrijwilligers, 36,3 procent, geeft aan minder dan één uur per week vrijwilligerswerk te hebben verricht. Dit zijn mensen die een paar uur per jaar actief zijn als vrijwilliger. Bijna een kwart is 1 tot 3 uur per week bezig met vrijwilligerswerk, bij eveneens bijna een kwart is dat 3 tot 8 uur en bij 12 procent 8 tot 20 uur. Een kleine minderheid van de vrijwilligers, 4,3 procent, spendeert 20 uur of meer aan vrijwilligerswerk. In de periode tussen 2012 en 2017 schommelde het gemiddeld aantal uren per week dat een vrijwilliger bezig is met vrijwilligerswerk²⁾ tussen de 4,4 en 4,6, maar de verschillen zijn niet statistisch significant³⁾.

- ¹⁾ Voor hobby- en gezelligheidsverenigingen en vakbond of bedrijfsorganisatie is er sprake van een lichte daling in 2017 t.o.v 2016 ($p < 0,05$).
- ²⁾ Respondenten konden per organisatie het aantal uren per week of per jaar dat aan vrijwilligerswerk besteed wordt, aangeven. Om het gemiddelde aantal uren per week te berekenen, is eerst het aangegeven aantal uren per organisatie omgerekend per week (indien het aantal uren per jaar is aangegeven, is dit aantal gedeeld door 52), en vervolgens is het omgerekende aantal uren van de organisaties opgeteld. Bij de optelling is de bovengrens 56 uur gehanteerd.
- ³⁾ In een eerdere rapportage (Schmeets en Arends, 2017) is vermeld dat in 2016 gemiddeld 4,2 uur per week aan vrijwilligerswerk is besteed. Dat is iets minder dan volgens de nieuwe berekeningen aangezien de bovengrens van 40 uur is gehanteerd.

2.1.2 Uren per week besteed aan vrijwilligerswerk, 2017

In tabel 2.1.3 is het gemiddeld aantal uren per week dat vrijwilligerswerk wordt gedaan in de 13 soorten organisaties weergegeven. De meeste uren worden besteed aan jeugd-organisaties (4,9 uur) en de minste aan activiteiten voor wijk en/of buurt (1,5 uur).

2.1.3 Uren per week besteed aan vrijwilligerswerk naar organisatie, 2017

	Uren
Totaal	4,5
Organisaties	
Jeugd/buurthuiswerk/leider van scouting	4,9
Sociale hulpverlening, rechtshulp, reclassering of slachtofferhulp	3,5
Politieke partij of actiegroep	3,4
Verzorging of verpleging	3,3
Culturele verenigingen	3,1
Vakbond of bedrijfsorganisatie	2,6
Sportvereniging	2,6
Hobby/ gezelligheidsverenigingen	2,5
Wonen, woonomstandigheden of huurdersbelangen	2,3
Kerk, moskee/levensbeschouwelijke groepering	2,2
School	1,6
Wijk of buurt	1,5
Andere organisatie	4,5

2.2 Verschillen in vrijwilligerswerk tussen bevolkingsgroepen

Vrijwilligers zijn niet gelijk verdeeld over de bevolkingsgroepen. Ze zijn vaker te vinden in de middelbare leeftijdsgroepen dan in de jongere en oudere. Het aandeel vrijwilligers is met 6 op de 10 het hoogst onder 35- tot 45-jarigen. Mensen van deze leeftijd, dikwijls met schoolgaande kinderen, zijn vooral vaak vrijwilliger op school: bijna een derde van hen. Boven de 55 jaar zet men zich juist meer in voor organisaties op het gebied van verzorging

en kerk, moskee of levensbeschouwing, en voor culturele activiteiten en hobby's. Jonge vrijwilligers daarentegen zijn vooral actief in jeugdorganisaties, vooral 15- tot 19-jarigen (14,9 procent).

Van de ouderen doet een kleiner deel vrijwilligerswerk: 42,7 procent van de 65-plussers en 34,9 procent van de 75-plussers. Gemiddeld is een vrijwilliger van boven de 65 wel meer tijd kwijt aan vrijwilligerswerk dan iemand onder de 65 jaar: 6,5 tegen 4 uur. De 65- tot 75-jarigen besteden de meeste tijd aan vrijwilligerswerk, namelijk 7,4 uur.

Mannen en vrouwen zetten zich vrijwel even vaak in als vrijwilliger. Wel zijn er verschillen tussen mannen en vrouwen als naar het soort organisatie wordt gekeken waarvoor vrijwilligerswerk wordt gedaan. Zo zijn vrouwen twee keer zo vaak als mannen vrijwilliger op school (14,5 tegen 8,1 procent) en in de verzorging (11,7 tegen 5,6 procent). Daarnaast zijn ze vaker betrokken bij levensbeschouwelijke organisaties (8,1 tegen 6,7 procent). Mannelijke vrijwilligers daarentegen, zijn actiever op het gebied van sport, jeugdwerk, vakbond, politiek en woonomstandigheden. Ook is er een verschil tussen mannen en vrouwen in de tijd die aan het vrijwilligerswerk wordt besteed. Mannen stoppen er gemiddeld meer uren in dan vrouwen: 5,0 tegen 4,0 uur.

2.2.1 Vrijwilligerswerk naar organisatie, geslacht, leeftijd en burgerlijke staat, 2017

	Vrijwilligers															Uren per week
	Totaal	Sport	School	Verzorging	Jeugdwerk	Kerk	Cultuur	Wijk of buurt	Hobby/gezelligheid	Vakbond/drijfsorganisatie	Sociale hulpverlening	Wonen/omstandigheden	Politieke partij/actiegroep	Andere organisatie		
	% van personen van 15 jaar en ouder															Uren
Totaal	48,5	14,5	11,3	8,6	8,5	7,4	5,0	4,7	4,5	2,2	1,9	1,8	1,2	6,6	4,5	
Geslacht																
Mannen	48,1	18,3	8,1	5,6	9,4	6,7	4,8	5,0	5,0	2,8	1,7	2,4	1,5	6,6	5,0	
Vrouwen	48,9	10,7	14,5	11,7	7,6	8,1	5,3	4,4	4,1	1,6	2,1	1,2	0,9	6,5	4,0	
Leeftijd																
15 tot 25 jaar	49,5	18,4	13,2	7,3	11,1	5,2	3,9	1,7	4,4	1,1	1,6	0,5	0,7	4,4	4,4	
15 tot 19 jaar	52,0	22,4	18,4	7,2	14,9	5,1	2,3	1,4	3,3	0,5	0,9	0,7	0,9	3,7	4,1	
19 tot 25 jaar	48,0	15,9	9,9	7,3	8,8	5,2	4,9	1,9	5,0	1,6	2,0	0,4	0,6	4,8	4,5	
25 tot 35 jaar	43,2	14,0	8,1	4,3	7,6	5,5	3,7	2,8	2,5	2,5	1,6	0,8	1,0	6,2	3,6	
35 tot 45 jaar	59,4	19,8	32,0	6,1	8,2	7,9	3,9	5,7	2,6	2,1	2,0	1,9	0,8	4,7	3,1	
45 tot 55 jaar	52,1	20,1	13,2	9,0	8,7	6,9	5,0	6,4	3,3	2,5	2,1	1,8	1,2	6,7	4,0	
55 tot 65 jaar	46,2	11,1	3,0	12,5	6,6	7,0	6,1	6,1	5,5	4,0	1,7	2,0	1,9	8,6	5,0	
65 tot 75 jaar	48,1	8,5	4,5	12,4	10,4	9,4	7,9	6,7	8,0	1,5	3,0	3,5	1,3	9,7	7,4	
75 jaar en ouder	34,9	3,0	0,7	9,3	6,2	12,4	4,7	2,1	7,4	0,6	1,5	2,4	1,2	5,6	4,8	
Burgerlijke staat																
Gehuwd	52,8	15,4	13,4	9,4	9,2	11,0	5,2	5,7	5,0	2,7	2,1	2,0	1,0	7,1	4,3	
Gescheiden	42,6	8,9	8,2	11,1	8,3	3,5	4,5	5,2	4,4	2,4	2,8	2,7	0,8	5,8	5,8	
Verweduwd	34,1	3,6	2,5	10,9	4,3	8,9	5,0	2,0	6,4	0,7	0,9	0,9	1,8	6,1	5,1	
Nooit gehuwd geweest	46,6	16,3	10,8	6,7	8,3	3,6	4,9	3,6	3,7	1,7	1,7	1,4	1,4	6,2	4,3	

Gehuwden, inclusief samenwonenden, zetten zich vaker in voor vrijwilligerswerk dan ongehuwden, gescheiden en verweduwd. Vooral op scholen zijn mensen met een partner actiever als vrijwilliger dan mensen zonder partner. Gehuwden en ook verweduwd doen frequenter vrijwilligerswerk voor kerken en levensbeschouwelijke organisaties dan gescheiden en niet-gehuwde mensen. Ongehuwden zijn betrekkelijk vaak actief voor jeugdorganisaties. Dit komt door hun leeftijd, ze zijn gemiddeld jonger en jongeren doen meer vrijwilligerswerk voor jeugdorganisaties dan ouderen. Vrijwilligers die gescheiden zijn, besteden de meeste uren per week aan vrijwilligerswerk.

Mensen met een hoog opleidingsniveau (hbo, wo bachelor / wo, master, doctor) zijn vaker vrijwilliger dan mensen met een lager opleidingsniveau. Waar van de hoger opgeleiden rond de 58 procent actief is als vrijwilliger, blijft dat bij de laagst opgeleiden beperkt tot 30,5 procent. Hoger opgeleiden zetten zich vooral vaker in voor een scholen, sportverenigingen, culturele verenigingen, vakbonden, politieke partijen, sociale hulpverlening en organisaties voor woonsubsidies dan lager opgeleiden. Wel stoppen lager opgeleiden die vrijwilligerswerk doen, hier aanmerkelijk meer tijd in dan hoger opgeleiden. Zo besteden vrijwilligers met alleen basisonderwijs gemiddeld 6,7 uur aan vrijwilligerswerk, bij vrijwilligers met een afgeronde wo-opleiding is dat 3,7 uur.

Mensen met een hoog huishoudinkomen doen over het algemeen meer vrijwilligerswerk dan mensen met een laag huishoudinkomen: 53,3 versus 44,5 procent. Het verschil is het grootst op het gebied van sport. Mensen met een lager inkomen spenderen gemiddeld meer uren per week aan vrijwilligerswerk dan mensen met een hoger inkomen.

Werkenden zijn vaker vrijwilliger dan niet-werkenden: 51,2 tegen 43,8 procent. Dit verschil komt echter geheel voor rekening van verschillen tussen werkenden en niet-werkenden in leeftijd en opleiding. Werkenden zetten zich vooral veel vaker in op het gebied van sport (18,4 tegen 7,5 procent) en school (13,7 tegen 7,5 procent) dan niet-werkenden. Mensen zonder werk doen daarentegen meer vrijwilligerswerk op het gebied van verzorging en kerk en levensbeschouwing dan mensen met werk.

Aangezien maar een zeer beperkt deel van de werkenden ouder is dan 65 jaar, is voor een betere vergelijking ook het aandeel vrijwilligers vastgesteld van de niet-werkenden zonder de 65-plussers. Dit leidt tot een toename van het percentage vrijwilligers zonder betaald werk van 43,8 naar 46,2. Daarnaast is er vooral een groei van het aandeel vrijwilligers bij scholen en sportclubs. Soms neemt het percentage ook af, zoals bij het vrijwilligerswerk voor hobby- en gezelligheidsverenigingen, door een bovengemiddelde inzet van 65-plussers.

Als we naar het gemiddeld aantal uren per week kijken, dan valt op dat mensen zonder betaald werk meer tijd besteden aan vrijwilligerswerk dan mensen met betaald werk (6,5 tegen 3,5 uur). Dit geldt ook als 65-plussers niet meegenomen worden.

2.2.2 Vrijwilligerswerk naar organisatie, opleidingsniveau, inkomen en betaald werk, 2017

	Vrijwilligers															Uren per week
	Totaal	Sport	School	Verzorging	Jeugdwerk	Kerk	Cultuur	Wijk of buurt	Hobby/gezelligheid	Vakbond/bedrijfsorganisatie	Sociale hulpverlening	Wonen/omstandigheden	Politieke partij/actie-groep	Andere organisatie		
	% van personen van 15 jaar en ouder															Uren
Totaal	48,5	14,5	11,3	8,6	8,5	7,4	5,0	4,7	4,5	2,2	1,9	1,8	1,2	6,6	4,5	
Opleidingsniveau																
Basisonderwijs	30,5	5,9	6,8	7,3	7,6	5,3	2,5	2,4	2,8	0,7	0,6	0,6	0,3	3,1	6,7	
Vmbo, avo onderbouw, mbo1	40,9	11,4	7,6	8,6	9,1	7,7	3,5	3,3	5,1	0,9	0,8	1,0	0,2	4,8	5,0	
Mbo2, 3, 4, havo, vwo	49,6	14,6	12,4	9,6	9,2	7,3	4,8	4,8	4,3	2,1	1,9	1,7	1,0	6,4	4,5	
Hbo, wo bachelor	58,9	20,2	13,7	8,6	8,0	8,7	6,5	6,7	5,2	3,0	3,6	2,6	1,8	7,9	3,9	
Wo, master, doctor	58,2	18,6	14,9	7,4	6,3	7,2	8,6	5,6	4,7	4,8	2,8	3,4	3,4	11,7	3,7	
Huishoudensinkomen																
Eerste (laagste) kwartiel	44,5	8,7	10,3	8,7	7,2	6,7	4,7	4,2	4,4	0,8	1,8	1,7	1,3	7,2	5,5	
Tweede kwartiel	45,2	11,5	10,6	8,3	9,7	8,6	5,4	4,8	3,9	2,2	2,1	2,1	1,0	5,0	5,1	
Derde kwartiel	49,1	15,5	13,6	8,1	8,6	7,8	4,8	4,3	4,8	2,0	1,6	1,6	0,8	6,1	3,9	
Vierde (hoogste) kwartiel	53,3	19,7	10,5	9,4	8,2	6,9	5,1	5,3	4,9	3,2	2,2	1,9	1,6	7,8	4,0	
Betaald werk																
Betaald werk	51,2	18,4	13,7	7,5	8,5	6,7	4,7	4,8	3,8	3,0	1,9	1,6	1,2	5,9	3,5	
Geen betaald werk	43,8	7,5	7,1	10,7	8,5	8,7	5,6	4,4	5,9	0,7	1,9	2,1	1,1	7,8	6,5	
exclusief 65 jaar en ouder	46,2	9,5	12,2	10,1	8,4	6,0	4,5	4,1	3,8	0,7	1,7	1,2	1,4	7,6	6,3	

Ook de migratieachtergrond is onderscheidend. Iets meer dan helft van de 15-plussers met een Nederlandse achtergrond is vrijwilliger, bij degenen met een westerse en niet-westerse migratieachtergrond is dat beperkter met respectievelijk 40,5 en 37,8 procent. Wel besteden vrijwilligers met een niet-westerse achtergrond gemiddeld meer tijd aan vrijwilligerswerk dan die uit de twee andere herkomstgroepen.

Sterkere verschillen leveren de kerkelijke gezindte op. Mensen die behoren tot een kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke groepering zijn vaker actief als vrijwilliger dan mensen zonder denominatie: 52,7 tegen 45,2 procent. Leden van de Protestantse Kerk Nederland (PKN, 69,5 procent) en gereformeerden (64,8 procent) zetten zich het vaakst in als vrijwilliger, terwijl aanhangers van de Islam dit het minst frequent doen (38,3 procent). De meeste PKN-ers en gereformeerden die vrijwilliger zijn, verrichten werk voor de kerk (37,3 en 35,7 procent), maar ook zetten zij zich vaker in voor andere organisaties dan mensen zonder denominatie of met een andere kerkelijke gezindte. Aanhangers van de Islam spenderen de meeste uren per week aan vrijwilligerswerk.

In niet of weinig stedelijke woongemeenten zijn er meer vrijwilligers (53,8 en 53,7 procent) dan in (zeer) sterk stedelijke woongemeenten (44,9 en 44,7 procent).

2.2.3 Vrijwilligerswerk naar organisatie, herkomst, kerkelijke gezindte en stedelijkheid, 2017

	Vrijwilligers														Uren per week
	Totaal	Sport	School	Verzorging	Jeugdwerk	Kerk	Cultuur	Wijk of buurt	Hobby/gezelligheid	Vakbond/bedrijfsorganisatie	Sociale hulpverlening	Wonen/omstandigheden	Politieke partij/actie-groep	Andere organisatie	Uren
Totaal	48,5	14,5	11,3	8,6	8,5	7,4	5,0	4,7	4,5	2,2	1,9	1,8	1,2	6,6	4,5
Migratieachtergrond															
Nederlandse achtergrond	51,2	16,2	11,4	9,5	8,6	7,6	5,5	5,0	5,0	2,4	2,1	2,0	1,2	6,8	4,3
Westerse migratieachtergrond	40,5	9,7	9,5	6,0	8,1	6,5	5,2	4,3	4,1	2,3	1,3	1,1	0,9	7,3	4,6
Niet-westerse migratieachtergrond	37,8	6,8	12,3	5,1	8,1	7,0	1,6	2,8	1,9	0,9	1,3	0,7	1,1	4,9	5,6
Kerkelijke gezindte															
Geen denominatie	45,2	16,3	11,9	6,6	6,4	0,5	5,2	4,3	3,9	2,2	2,1	1,9	1,1	6,7	4,2
Rooms-Katholiek	49,6	15,3	9,8	10,9	10,2	5,9	5,4	5,8	5,8	2,4	1,5	1,9	0,8	6,0	4,5
Nederland Hervormd	51,7	14,1	10,4	11,7	8,4	14,3	6,7	5,0	5,8	3,2	1,5	1,7	1,5	6,5	4,9
Gereformeerd	64,8	9,4	14,6	12,3	11,3	35,7	2,8	3,8	7,5	1,9	4,2	1,9	1,9	7,5	4,2
PKN	69,5	16,3	12,3	17,7	14,8	37,3	6,9	6,4	5,4	3,0	2,7	1,5	1,5	8,6	4,6
Islam	38,3	6,8	13,8	5,2	10,1	6,3	0,8	1,6	1,9	1,4	0,8	1,1	0,5	4,9	5,6
Anders	51,7	5,8	9,5	8,5	10,5	30,2	4,8	4,7	4,0	1,3	2,7	2,0	2,5	8,2	5,3
Stedelijkheid woongemeente															
Zeer sterk stedelijk	44,7	10,7	10,8	6,4	6,9	5,1	4,5	4,5	4,2	2,0	2,0	2,6	1,7	6,5	4,6
Sterk stedelijk	44,9	13,5	10,1	8,0	7,6	6,9	4,7	3,4	3,4	1,9	1,7	2,0	1,2	6,1	4,5
Matig stedelijk	51,2	17,1	11,2	10,1	8,7	7,5	4,6	4,3	4,3	3,0	1,4	1,5	1,2	7,9	4,7
Weinig stedelijk	53,7	17,3	13,9	10,7	10,8	8,8	5,2	6,2	5,5	2,1	2,4	1,2	0,7	6,6	4,3
Niet stedelijk	53,8	16,3	11,1	9,3	10,1	12,2	8,1	6,3	7,2	2,7	2,6	0,6	0,8	6,0	4,1

Om de unieke bijdrage van de groepen te bekijken zijn er regressieanalyses uitgevoerd. Eerst per groep afzonderlijk en daarna per clusters: geslacht, leeftijd en burgerlijke staat (cluster 1), opleidingsniveau, huishoudinkomen en betaald werk (cluster 2), herkomst en kerkelijke gezindte (cluster 3) en als laatste stedelijkheid (cluster 4). De resultaten van deze analyses zijn in tabel B.1 in de bijlage weergegeven. Hieruit blijkt dat vooral opleidingsniveau, leeftijd en kerkelijke gezindte relevant zijn voor het doen van vrijwilligerswerk. Dat blijft zo na correctie. Wel zorgt de correctie van vooral opleiding ervoor dat de 15 tot 19 jarigen het meest actief zijn als vrijwilliger.

2.3 Regionale verschillen 2012-2017

Behalve naar verschillen in het vrijwilligerswerk naar bevolkingskenmerken, kan ook vanuit een regionaal perspectief naar vrijwilligerswerk gekeken worden. Zijn er verschillen naar regio en zo ja: in hoeverre kunnen deze worden toegeschreven aan de bevolkingssamenstelling naar geslacht, leeftijd en opleidingsniveau? Het vrijwilligerswerk

is in kaart gebracht voor 38 gebieden en 23 grotere steden⁴⁾. Behalve het aandeel vrijwilligers is ook onderzocht welke regionale verschillen er zijn bij vrijwilligerswerk voor vijf soorten organisaties: sportverenigingen, scholen, verzorging of verpleging, jeugd- en buurthuiswerk, kerken of levensbeschouwelijke groeperingen (zie tabel B.2 in de bijlage).

In het coropgebied 'Zuid-Limburg' is het vrijwilligerswerk met 39 procent het laagst. Dit loopt op tot 61 procent in 'Noord-Overijssel'. Ook relatief weinig vrijwilligers (minder dan 45 procent) worden aangetroffen in de gebieden Groot-Rijnmond', 'Zaanstreek', 'Agglomeratie 's-Gravenhage' en 'Midden-Limburg'. Betrekkelijk veel vrijwilligers (minstens 55 procent) zijn te vinden in 'Noord-Friesland', 'Zuidwest-Friesland', 'Achterhoek', 'Veluwe', 'Zuidwest-Drenthe' en 'Zuidoost-Friesland'. Indien rekening wordt gehouden met de bevolkingssamenstelling dan blijft dit beeld in grote lijnen gehandhaafd. De correctie zorgt voor maximaal 3 procentpunten groei (in 'Oost-Groningen en Delfzijl en omgeving') of daling van het aandeel vrijwilligers (in 'Groot-Amsterdam'). De regionale kloof in het vrijwilligerswerk wordt slechts zeer beperkt gereduceerd, van 22 naar 20 procentpunten.

Van de grotere steden heeft Zwolle met 62 procent met afstand het hoogste aandeel vrijwilligers. Andere steden met naar verhouding veel vrijwilligers (van 47 tot 51 procent) zijn Leiden, Den Bosch, Enschede, Nijmegen, Groningen, Apeldoorn, Amersfoort en Utrecht. Onderaan staan Maastricht, Rotterdam, Dordrecht, Tilburg en Eindhoven (39 tot 42 procent). De correctie maakt het verschil nauwelijks kleiner. Ook dan heeft Maastricht met 39 procent de minste en Zwolle met 60 procent de meeste vrijwilligers.

Voor sportverenigingen is de animo om zich in te zetten als vrijwilliger het laagst in 'Zuid-Limburg' (9 procent), 'Flevoland' en 'Groot-Rijnmond' (11 procent). De meeste vrijwilligers voor sportclubs zijn te vinden in 'Kop van Noord-Holland', 'Noord-Limburg' (20 procent), en 'Zuidwest-Friesland' (21 procent). Dit beeld verandert door de correctie nauwelijks. Het aandeel vrijwilligers in 'Zuid-Limburg' neemt dan toe tot 11 procent. De stedenvergelijking leert dat in Maastricht, Rotterdam en Amsterdam minder dan 1 op de 10 inwoners vrijwilligerswerk voor sportverenigingen doet, terwijl dat in Zaanstad, Den Bosch en Haarlemmermeer 1 op de 7 is. De correctie zorgt voor een daling van het aandeel vrijwilligers in diverse steden, waaronder Utrecht, Leiden en Amsterdam. Na correctie kent Amsterdam het laagste percentage vrijwilligers voor sportverenigingen (7 procent), en Haarlemmermeer het hoogste (18 procent).

Vrijwillige werkzaamheden voor scholen varieert van 8 procent in de gebieden 'Zuid-Limburg', 'Alkmaar en omgeving' en 'Midden-Limburg' tot 15 procent in 'Noord-Overijssel' en 'Het Gooi en Vechtstreek'. Na correctie behoort ook 'Zuidwest-Friesland' met 15 procent bij de coropgebieden met het hoogste aandeel vrijwilligers, terwijl in 'Midden-Limburg' het aandeel vrijwilligers toeneemt tot 9 procent. Met 5 procent is de inzet voor scholen het laagst in Maastricht, op afstand gevolgd door Eindhoven en Tilburg (8 procent). De meeste vrijwilligers treffen we aan in Haarlem en Almere (14 procent).

Ook bij de vrijwillige inzet voor de zorg of verpleging is er naar verhouding een sterke regionale variatie. In 'Groot-Amsterdam', 'Agglomeratie 's-Gravenhage', 'Zaanstreek' en 'Groot-Rijnmond' is het aandeel vrijwilligers op dit gebied maximaal 7 procent, terwijl dit in 'Zuidwest-Drenthe' met 14 procent dubbel zo veel is. De correctie doet weinig.

⁴⁾ De coropgebieden 'Oost-Groningen' en 'Delfzijl en omgeving' zijn vanwege het aantal respondenten samengevoegd, alsook de twee coropgebieden in Zeeland.

Nog sterker is de variatie tussen de grotere steden: van 4 procent in Eindhoven tot 12 procent in Apeldoorn. Vrijwilligers die zich inzetten voor jeugd- en buurthuis werk komen met 6 procent het minst vaak voor in 'Groot-Amsterdam' en het vaakst in 'Zuidwest-Friesland' met 12 procent. Bij de grotere steden vormen Amersfoort (5 procent) en Zwolle (11 procent) de uitersten. Ook dit blijft zo na correctie.

Het vijfde terrein betreft het vrijwilligerswerk voor kerken en levensbeschouwelijke organisaties. Dit varieert zeer sterk naar regio: van 4 procent in de vooral katholieke gebieden 'Zaanstreek', 'Zuid-Limburg', 'Midden-Limburg', 'West-Noord-Brabant', 'IJmond' en 'Noordoost-Noord-Brabant', tot 17 procent in 'de Veluwe' en 19 procent in 'Noord-Overijssel'. Ook zijn er sterke verschillen tussen de grotere steden: van 2 procent in Leiden, 3 procent in Tilburg, Maastricht en Breda, tot 11 procent in Dordrecht en Apeldoorn, en ten slotte tot 17 procent in Zwolle dat er duidelijk bovenuit steekt. Ook hierbij zijn de gecorrigeerde verschillen nauwelijks afwijkend van de ongecorrigeerde.

3. Aanvullend deel van het onderzoek

Het voornaamste doel van de aanvullende vragen over vrijwilligerswerk is om meer gedetailleerde informatie te krijgen over het hoe en waarom van vrijwilligerswerk.

De vragen hebben betrekking op de volgende aspecten:

- frequentie: wordt vrijwilligerswerk incidenteel of regelmatig verricht.
- activiteiten: welke activiteiten worden gedaan.
- duur: hoe lang men het vrijwilligerswerk al doet.
- tevredenheid: is men van plan om het vrijwilligerswerk voor de organisatie over een jaar nog te doen en hoe tevreden men is met het vrijwilligerswerk.
- eerste contact: hoe men van het vrijwilligerswerk gehoord heeft en of men op eigen initiatief begonnen of is men gevraagd (en door wie?).
- motieven om vrijwilligerswerk te doen.
- baan vinden of uitkering behouden: vrijwilligerswerk gedaan om werk te vinden of uitkering te behouden.
- ooit vrijwilligerswerk gedaan waarmee gestopt: redenen stoppen.

3.1 Frequentie

In tabel 3.1.1 is het percentage vrijwilligers dat incidenteel of regelmatig vrijwilligerswerk verricht per soort organisatie weergegeven. De vraag was: 'Deed u regelmatig dit vrijwilligerswerk of incidenteel? Met regelmatig bedoelen we bijvoorbeeld bijna iedere week of bijna iedere maand'. Indien respondenten aangaven dat ze regelmatig vrijwilligerswerk deden, is de vraag gesteld of dit wekelijks, maandelijks of minder dan 1 keer per maand was. Bij incidenteel vrijwilligerswerk werd gevraagd of dit eenmalig, 2 of 3 keer of vaker gebeurde.

De meerderheid van de vrijwilligers (65,2 procent) verricht het vrijwilligerswerk regelmatig. Bij ruim een derde (34,8 procent) is er sprake van incidenteel vrijwilligerswerk. Bij de meeste soorten organisatie zegt het merendeel van de vrijwilligers het werk regelmatig te doen. Dit is vooral vaak het geval bij vrijwilligerswerk voor kerk, moskee of levensbeschouwelijke groeperingen (74,0 procent), jeugdorganisaties (70,1 procent) en culturele verenigingen (64,8 procent). Alleen bij vrijwilligerswerk voor wijk of buurt en scholen geeft de meerderheid van de vrijwilligers aan dit incidenteel te doen.

3.1.1 Frequentie van vrijwilligerswerk naar organisatie, 2017

	Regelmatig	Incidenteel
	% van vrijwilligers	
Totaal	65,2	34,8
Organisaties		
Kerk, moskee/levensbeschouwelijke groepering	74,0	26,0
Jeugd/buurthuiswerk/leider van scouting	70,1	29,9
Culturele verenigingen	64,8	35,2
Sportvereniging	59,2	40,8
Sociale hulpverlening, rechtshulp, reclassering of slachtofferhulp	58,2	41,8
Hobby/gezelligheidsverenigingen	57,8	42,2
Vakbond of bedrijfsorganisatie	57,2	42,8
Verzorging of verpleging	52,8	47,2
Wonen, woonomstandigheden of huurdersbelangen	52,1	47,9
Politieke partij of actiegroep	51,0	49,0
School	42,2	57,8
Wijk of buurt	33,1	66,9
Andere organisatie	60,1	39,9

De meeste vrijwilligers die regelmatig vrijwilligerswerk verrichten, doen dat wekelijks. Behalve bij kerken, moskeeën of levensbeschouwelijke groeperingen waar dat zowel wekelijks (46,4 procent) als maandelijks (42,9 procent) gebeurt. De meeste vrijwilligers die incidenteel vrijwilligerswerk doen, gaan 2 of 3 keer per jaar aan de slag. Voor verzorging of verpleging komt de meerderheid een keer per jaar in actie.

Jongeren van 15 tot 19 jaar verrichten vaker incidenteel vrijwilligerswerk (54,7 procent) dan ouderen bij wie het aandeel varieert van 41,9 procent (19 tot 25 jarigen) tot 18,6 (75-plussers). Mannen en vrouwen en hoger en lager opgeleiden verschillen niet in de frequentie van het vrijwilligerswerk.

3.2 Activiteiten vrijwilligerswerk

In tabel 3.2.1 zijn de activiteiten die vrijwilligers verrichten, weergegeven: bestuurlijke taken zoals bestuursvergaderingen bijwonen of overleg voeren namens het bestuur, collecteren, fondswerving of promotiewerk, kantoorwerk of administratieve taken, organiseren of begeleiden van activiteiten, training of scholing, vervoer bieden, klussen en 'iets anders'.

Van alle vrijwilligers geeft iets meer dan de helft aan (51,9 procent) activiteiten te organiseren of te begeleiden. Daarmee is dit de vaakst genoemde activiteit, gevolgd door 'iets anders' (33,1 procent) en bestuurlijke taken (26,9 procent). Andere activiteiten, zoals collecteren, administratie en vervoer bieden worden ieder met zo'n 15 procent minder vaak genoemd.

Bij vrijwilligers voor vakbonden of bedrijfsorganisaties, organisaties voor wonen en woonomstandigheden, en politieke partijen zijn bestuurlijke taken de meest genoemde activiteit. Klussen wordt vaak vermeld door vrijwilligers die zich inzetten voor wijk en buurt. Voor sportverenigingen en organisaties voor sociale hulpverlening is training en scholing de tweede respectievelijk derde meest genoemde activiteit.

3.2.1 Activiteiten van vrijwilligers naar organisatie, geslacht, leeftijd en opleidingsniveau, 2017

	Bestuur	Collecteren	Administratie	Activiteiten organiseren	Training scholing	Vervoer bieden	Klussen	Iets anders
	% van vrijwilligers							
Totaal	26,9	16,1	15,7	51,9	16,3	13,5	19,7	33,1
Organisaties								
Sportvereniging	19,7	5,4	10,2	43,8	28,0	13,5	15,7	23,7
School	15,1	5,8	6,7	61,3	11,3	21,6	14,3	20,1
Verzorging of verpleging	9,0	30,1	6,6	33,9	4,6	10,7	10,6	33,6
Jeugd/buurthuiswerk/ leider van scouting	26,0	11,0	12,6	51,8	15,5	11,4	18,8	22,4
Kerk, moskee/levensbeschouwelijke groep	20,5	13,2	12,9	38,4	4,0	7,2	15,1	34,1
Culturele verenigingen	35,8	13,7	19,6	50,4	6,7	7,3	14,6	23,7
Wijk of buurt	19,7	6,2	11,1	37,9	2,8	3,7	25,8	26,6
Hobby/ gezelligheidsverenigingen	27,2	8,2	14,9	48,3	6,6	9,5	18,5	19,9
Vakbond of bedrijfsorganisatie	48,7	5,6	23,1	44,4	11,9	0,6	5,6	16,6
Wonen en woonomstandigheden	56,4	4,4	27,9	23,8	2,7	2,1	17,0	17,5
Sociale hulpverlening, rechtshulp	10,5	7,0	15,9	31,9	20,8	7,4	9,6	36,0
Politieke partij of actiegroep	42,6	32,7	12,8	20,1	6,5	2,7	6,2	28,9
Andere organisatie	20,2	17,1	13,1	33,7	11,2	6,6	15,8	31,7
Geslacht								
Mannen	31,6	13,0	16,3	48,1	20,4	13,5	25,8	28,9
Vrouwen	22,4	19,1	15,0	55,6	12,2	13,6	13,8	37,2
Leeftijd								
15 tot 19 jaar	9,9	9,0	2,2	54,5	31,4	3,6	19,8	34,7
19 tot 25 jaar	25,2	17,1	11,4	62,2	27,9	9,6	15,6	25,7
25 tot 35 jaar	27,2	13,4	17,9	60,0	20,5	8,9	16,1	28,3
35 tot 45 jaar	23,7	15,1	14,9	61,9	16,0	22,7	18,8	29,0
45 tot 55 jaar	28,0	18,8	16,5	52,7	17,8	18,1	19,9	33,5
55 tot 65 jaar	30,7	19,7	20,4	42,0	8,7	8,7	21,6	37,1
65 tot 75 jaar	33,2	15,4	17,5	42,7	8,5	11,0	24,3	39,1
75 jaar en ouder	28,2	14,8	13,6	30,0	6,4	14,4	21,2	41,5
Opleidingsniveau								
Basisonderwijs	8,3	7,8	5,4	41,7	8,8	6,8	28,9	42,9
Vmbo, avo onderbouw, mbo1	16,5	13,5	6,4	45,3	13,8	11,8	22,2	37,9
Mbo2, 3, 4, havo, vwo	25,1	18,1	15,5	51,2	16,7	15,0	19,2	33,7
Hbo, wo bachelor	33,9	17,2	22,0	58,1	16,8	13,6	18,2	30,2
Wo, master, doctor	42,7	15,7	21,7	58,1	22,2	14,1	16,5	27,2

De activiteiten zijn gerelateerd aan leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. Zo doen vrijwilligers van 15 tot 19 jaar het minst de administratie (2,2 procent), het bieden van vervoer (3,6 procent), collecteren (9,0 procent) en bestuurlijke taken (9,9 procent). Ze zijn met name bezig met activiteiten organiseren (54,5 procent), trainingen verzorgen (31,4 procent) en met 'iets anders' (34,7 procent). De 75-plussers die vrijwilligerswerk doen, zijn minder dan gemiddeld bezig met het organiseren van activiteiten (30,0 procent) en training of scholing (6,4 procent), en meer dan gemiddeld (41,5 procent) met 'iets anders'. Leeftijd is vooral onderscheidend bij het geven van ondersteuning bij scholing en training: van de jongste vrijwilligers van 15 tot 19 jaar doet 31,4 procent dit, tegen 6,4 procent van de oudste vrijwilligers van 75 jaar en ouder. Bij het organiseren van activiteiten is eerst een stijging te zien van 54,5 procent bij de 15- tot 19-jarigen naar zo'n 61 procent bij de groepen tot 45 jaar, en daarna een afname tot 30 procent bij de 75-plussers.

Van de vrijwilligers leggen meer mannen dan vrouwen zich toe op bestuurlijk werk, trainingen en scholing geven, en klussen. Bij vrouwen is juist het aandeel dat collecteert, activiteiten organiseert of 'iets anders' doet, hoger dan bij mannen. Ook opleidingsniveau is onderscheidend: meer hoger opgeleiden doen bestuurlijk werk, de administratie, trainingen en scholing verzorgen en activiteiten organiseren en begeleiden dan lager opgeleiden. Klussen en 'iets anders' wordt daarentegen vaker door lager opgeleiden gedaan.

3.3 Duur

Gemiddeld zijn mensen 6,9 jaar lang actief als vrijwilliger. Gemiddeld het langst zijn ze dat voor kerk, moskee of levensbeschouwelijke groepering (11,6 jaar) en het kortst voor scholen (3,9 jaar).

3.3.1 Duur vrijwilligerswerk naar organisatie, 2017

	Jaren
Totaal	6,9
Organisaties	
Kerk, moskee/levensbeschouwelijke groepering	11,6
Culturele verenigingen	9,0
Hobby/gezelligheidsverenigingen	8,4
Jeugd/buurthuiswerk/leider van scouting	7,2
Sportvereniging	7,2
Politieke partij of actiegroep	7,2
Verzorging of verpleging	6,9
Vakbond of bedrijfsorganisatie	6,6
Wijk of buurt	4,8
Wonen, woonomstandigheden of huurdersbelangen	4,7
Sociale hulpverlening, rechtshulp, reclassering of slachtofferhulp	4,0
School	3,9
Andere organisatie	6,4

3.4 Tevredenheid

Met een rapportcijfer is vastgesteld hoe tevreden de vrijwilligers zijn met het vrijwilligerswerk dat ze doen. De vraag was: 'Op een schaal van 1 tot en met 10, hoe tevreden bent u met het vrijwilligerswerk dat u in de afgelopen 12 maanden heeft gedaan? Een 1 staat hierbij voor zeer ontevreden en een 10 voor zeer tevreden.' Gemiddeld geeft men een 7,6 voor de tevredenheid. Er is weinig variatie tussen het soort vrijwilligerswerk. Het minst tevreden met een 7,1 zijn de vrijwilligers bij organisaties op het terrein van wonen, woonomstandigheden of huurdersbelangen, terwijl vrijwilligers die zich inzetten voor kerk, moskee/levensbeschouwelijke groepering of cultuur, culturele verenigingen en andere organisaties het meest tevreden zijn (7,8).

Wordt gekeken naar leeftijd dan blijken 65-plussers hun vrijwilligerswerk het meest te waarderen (7,8) en 15 tot 19-jarigen het minst (7,3). Lager opgeleiden zijn meer tevreden dan hoger opgeleiden: 7,8 tegen 7,5. Tussen mannen en vrouwen is er weinig verschil.

Ook is aan de vrijwilligers gevraagd of men van plan is om het vrijwilligerswerk voor de organisatie over een jaar nog te doen. De resultaten zijn te zien in tabel 3.4.1. Van de vrijwilligers bij kerken, moskeeën en levensbeschouwelijke organisaties wil ruim 80 procent zich ook komend jaar hiervoor inzetten, 5 procent geeft aan daarmee te stoppen, en 6,5 procent is in het afgelopen jaar al gestopt. Daarnaast geeft 6,8 procent geen antwoord of zegt dit nog niet te weten. Ook bij de andere soorten organisaties geeft een duidelijke meerderheid aan het vrijwilligerswerk voort te willen zetten. Het minst geldt dit voor scholen waar deze bereidheid 61,2 procent is, 15,2 procent zegt te gaan stoppen, 13,6 procent al is gestopt, en 9,9 procent geen antwoord kan of wil geven.

3.4.1 Willen doorgaan of stoppen met vrijwilligerswerk naar organisatie, 2017

	Van plan om vrijwilligerswerk voor de organisatie over een jaar nog te doen				Tevredenheid over vrijwilligerswerk
	Ja	Nee	Al gestopt	Geen antwoord, weet niet	
Totaal	74,5	14,9	15,7	11,2	7,6
Organisaties					
Kerk, moskee/levensbeschouwelijke groepering	81,6	5,0	6,5	6,8	7,8
Culturele verenigingen	72,4	9,5	9,8	8,3	7,8
Andere organisatie	69,7	12,2	9,5	8,6	7,8
Jeugd/ buurthuiswerk/leider van scouting	69,8	9,4	12,8	8,0	7,7
Hobby/Gezelligheidsverenigingen	75,1	9,1	8,8	7,0	7,7
School	61,2	15,2	13,6	9,9	7,6
Verzorging of verpleging	66,9	9,2	14,0	9,9	7,6
Sociale hulpverlening, rechtshulp, reclassering of slachtofferhulp	61,6	13,2	17,3	7,9	7,6
Sportvereniging	73,2	9,1	11,6	6,1	7,5
Wijk of buurt	66,7	11,1	11,1	11,1	7,4
Vakbond of bedrijfsorganisatie	66,2	17,2	10,1	6,5	7,4
Politieke partij of actiegroep	75,1	9,2	8,1	7,5	7,2
Wonen, woonomstandigheden of huurdersbelangen	66,5	15,5	10,7	7,3	7,1

Onder jongeren van 15 tot 19 jaar is doorgaans minder animo om door te gaan met het vrijwilligerswerk dan bij de oudere leeftijdsgroepen. Van de jongeren verwacht minder dan de helft het vrijwilligerswerk voort te zullen zetten, tegen meer dan 80 procent van de 55- tot 75-jarigen. Verder zijn hoger opgeleiden vaker van plan om door te gaan met het vrijwilligerswerk dan laagopgeleiden (basisonderwijs). Mannen en vrouwen verschillen niet in hun toekomstplannen.

3.4.2 Wil het vrijwilligerswerk over een jaar nog doen naar geslacht, leeftijd en opleidingsniveau, 2017

	% van vrijwilligers
Geslacht	
Mannen	75,5
Vrouwen	73,6
Leeftijd	
15 tot 25 jaar	57,2
15 tot 19 jaar	47,7
19 tot 25 jaar	63,4
25 tot 35 jaar	67,9
35 tot 45 jaar	76,3
45 tot 55 jaar	76,9
55 tot 65 jaar	82,8
65 tot 75 jaar	84,4
75 jaar en ouder	77,5
Opleidingsniveau	
Basisonderwijs	62,9
Vmbo, avo onderbouw, mbo1	72,2
Mbo2, 3, 4, havo, vwo	74,8
Hbo, wo bachelor	76,1
Wo, master, doctor	81,6

3.5 Eerste contact

Vrijwilligers is gevraagd hoe ze voor het eerst hebben gehoord over de mogelijkheid om vrijwilligerswerk te gaan doen voor de desbetreffende organisatie. De meeste vrijwilligers hoorden van het vrijwilligerswerk via de organisatie of vereniging waar men vrijwilligerswerk voor doet of via familie, vrienden of bekenden. Vrijwilligers bij vakbonden of bedrijfsorganisaties hoorden meestal over het vrijwilligerswerk via werk of studie.

Bij sportverenigingen (59,3 procent), kerken, moskeeën of levensbeschouwelijke groeperingen (55,5 procent), culturele verenigingen (52,4 procent) en scholen (51,4 procent) is een duidelijke meerderheid van de vrijwilligers gevraagd om actief te zijn. In de meeste gevallen is dat door een kennis of iemand anders. Alleen bij vrijwilligerswerk voor de wijk of buurt wordt men meestal door een buurman of -vrouw benaderd en bij vrijwilligerswerk voor een vakbond of bedrijfsorganisatie door een collega. De meeste vrijwilligers voor sociale hulpverlening (71,4 procent), wijk of buurt (57,3 procent), wonen

en woonomstandigheden (55,5 procent), andere organisaties (53,1 procent), politieke partijen (51,9 procent) en verzorging of verpleging (50,9 procent) zijn op eigen initiatief begonnen.

In totaal is 55,7 procent van de vrijwilligers op eigen initiatief gestart met het vrijwilligerswerk en 58,7 procent is gevraagd. Deze percentages tellen niet op tot 100 omdat vrijwilligers voor meer dan één organisatie actief kunnen zijn en een aantal voor sommige organisaties op eigen initiatief begonnen zijn en voor andere gevraagd zijn.

3.5.1 Op eigen initiatief begonnen met vrijwilligerswerk of hiervoor gevraagd naar organisatie, 2017

	Op eigen initiatief	Gevraagd	Geen antwoord, weet niet
Organisaties			
% van vrijwilligers			
Sportvereniging	38,4	59,3	2,3
School	43,5	51,4	5,1
Verzorging of verpleging	50,9	42,9	6,2
Jeugd/buurthuiswerk/leider van scouting	49,8	45,8	4,4
Kerk, moskee/levensbeschouwelijke groepering	41,0	55,5	3,5
Culturele verenigingen	45,3	52,4	2,3
Wijk of buurt	57,3	40,0	2,7
Hobby/gezelligheidsverenigingen	46,8	49,5	3,7
Vakbond of bedrijfsorganisatie	50,1	47,8	2,1
Wonen, woonomstandigheden of huurdersbelangen	55,5	42,0	2,5
Sociale hulpverlening, rechtshulp, reclassering of slachtofferhulp	71,4	27,0	1,6
Politieke partij of actiegroep	51,9	43,9	4,2
Andere organisatie	53,1	44,3	2,7

3.6 Motieven

'Het zelf leuk vinden om te doen' (56,9 procent) en 'het fijn vinden om iets voor een ander te doen' (53,7 procent) zijn de belangrijkste motieven om vrijwilligerswerk te verrichten. Bijna een derde vindt vrijwilligerswerk een zinvolle tijdsbesteding, 28,4 procent ziet het als plicht, 27,5 doet het vanwege de sociale contacten en 16,6 procent wil vooral nieuwe dingen leren. Een beperkt deel van 5,8 procent ziet vrijwilligerswerk als een opstap naar een betaalde baan.

Een uitsplitsing naar de 13 organisaties laat zien dat het motief 'het fijn vinden om iets voor een ander te doen' zeer belangrijk is voor vrijwilligers op het gebied van sociale hulpverlening, verzorging en verpleging, en kerk en levensbeschouwing. Voor vrijwilligers die zich inzetten voor de wijk of buurt, een hobby of gezelligheidsvereniging, of een culturele vereniging zijn sociale contacten ook een belangrijke reden om vrijwilligerswerk te doen.

3.6.1 Motieven om vrijwilligerswerk te doen naar organisatie, 2017

Motieven	% van vrijwilligers														
	Totaal	Sport	School	Verzorging	Jeugdwerk	Kerk	Cultuur	Wijk of buurt	Hobby/gezelligheid	Vakbond/bedrijfsorganisatie	Sociale hulpverlening	Wonen/omstandigheden	Politieke partij/actie-groep	Andere organisatie	
Omdat ik het zelf leuk vind om te doen	56,9	63,7	59,7	51,5	57,5	53,6	64,3	62,0	66,4	52,2	47,6	56,3	46,0	62,6	
Omdat ik het fijn vind om iets voor een ander te doen	53,7	48,7	55,1	68,2	56,0	65,3	57,6	62,9	54,5	49,0	72,4	49,2	56,8	62,7	
Omdat ik het een zinvolle tijdbesteding vind	32,6	26,1	31,0	37,2	31,8	40,1	41,9	30,2	34,2	32,7	45,8	39,9	49,5	44,8	
Omdat ik het mijn plicht vind	28,4	34,8	33,6	27,7	19,4	33,9	26,2	32,1	20,8	28,3	30,4	37,2	42,6	22,8	
Vanwege de sociale contacten	27,5	28,1	26,4	28,2	29,6	29,9	34,5	40,7	38,6	24,8	23,8	25,3	19,9	31,9	
Om nieuwe dingen te leren	16,6	15,0	16,7	17,6	17,6	14,6	20,3	9,7	20,4	31,5	20,6	15,5	22,8	24,0	
Om de kans op een baan te vergroten	5,8	4,6	6,4	5,8	7,0	1,8	9,8	4,8	5,0	6,7	12,3	5,5	7,8	9,4	
Of om een andere reden	6,9	6,3	9,4	5,2	4,3	4,3	5,6	5,8	5,0	7,1	7,0	7,3	11,2	8,0	
Geen van deze	0,2	0,2	0,2	0,3	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

Voor meer vrouwen dan mannen is 'iets voor een ander doen' een belangrijk motief voor vrijwilligerswerk. Ook geven ze vaker aan dat ze vrijwilligerswerk doen om de kans op een baan te vergroten. Mannen op hun beurt zeggen eerder dan vrouwen dat ze vrijwilliger zijn, omdat ze het een plicht vinden en meer mannen dan vrouwen verrichten vrijwilligerswerk vanwege sociale contacten.

3.6.2 Motieven om vrijwilligerswerk te doen naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en betaald werk, 2017

	% van vrijwilligers							
	Leuk om te doen	Fijn om iets voor een ander te doen	Zinvolle tijdsbesteding	Vindt het een plicht	Vanwege sociale contacten	Nieuwe dingen leren	Meer kans op een baan	Andere redenen
Geslacht								
Mannen	56,2	50,7	33,0	31,2	28,9	16,1	5,1	6,6
Vrouwen	57,6	56,6	32,2	25,8	26,1	17,1	6,4	7,2
Leeftijd								
15 tot 25 jaar	64,9	45,9	30,8	23,6	23,2	32,9	12,2	9,7
15 tot 19 jaar	58,3	38,1	19,3	20,6	17,9	29,6	9,4	14,0
19 tot 25 jaar	69,2	51,1	38,6	25,5	26,9	34,8	14,1	6,6
25 tot 35 jaar	60,8	57,7	34,8	29,5	26,5	20,1	10,4	6,5
35 tot 45 jaar	59,5	56,4	26,2	32,9	25,4	13,0	5,1	8,8
45 tot 55 jaar	52,5	52,7	28,6	37,5	23,5	13,1	4,7	6,1
55 tot 65 jaar	54,4	56,9	31,9	27,2	29,6	14,7	4,8	5,0
65 tot 75 jaar	54,3	54,2	42,7	19,5	34,9	10,6	0,0	4,9
75 jaar en ouder	47,9	50,8	44,5	18,2	37,7	8,5	0,0	5,9
Opleidingsniveau								
Basisonderwijs	49,8	39,5	27,8	16,1	31,2	19,5	7,3	9,8
Vmbo, avo onderbouw, mbo1	56,4	51,1	30,2	19,8	28,5	15,7	3,9	7,7
Mbo2, 3, 4, havo, vwo	56,9	53,4	33,9	26,8	28,8	16,8	6,8	6,9
Hbo, wo bachelor	60,0	57,0	32,1	35,1	25,3	16,4	4,5	6,3
Wo, master, doctor	57,7	60,1	36,9	39,3	26,2	17,8	7,2	5,9
Betaald werk								
Betaald werk	58,2	53,3	28,1	32,5	24,2	17,0	5,2	6,8
Geen betaald werk	54,4	54,5	42,0	20,0	34,1	15,7	7,0	7,1
exclusief 65 jaar en ouder	56,4	55,1	39,7	21,3	32,0	20,9	14,2	9,2

Verder valt op dat vrijwilligers die geen betaald werk hebben de motieven 'zinnvolle tijdsbesteding' en 'sociale contacten' veel vaker noemen als reden om vrijwilligerswerk te doen dan mensen met een betaalde baan. Daarnaast verrichten ze minder dikwijls vrijwilligerswerk, omdat ze het een plicht vinden. Dat is ook zo als er alleen naar de niet-werkenden onder de 65 jaar gekeken wordt. Wel vinden 65-minners zonder een betaalde baan dat ze in hun vrijwilligerswerk nieuwe dingen leren en meer kans hebben op een baan.

3.7 Baan vinden of uitkering behouden

Aan mensen die op het moment van het onderzoek een betaalde baan hadden en vrijwilligerswerk deden, is de vraag gesteld in hoeverre ze het eens of oneens zijn met de stelling: 'Het doen van vrijwilligerswerk heeft mij geholpen om een betaalde baan te vinden'. De meerderheid (68,2 procent) is het oneens met deze stelling, 16,4 procent is neutraal, 7,3 procent is het ermee eens en 8,1 procent geeft aan dat hij/zij het niet weet.

Vrijwilligers die aangeven dat het verrichten van vrijwilligerswerk heeft geholpen om een betaalde baan te vinden, zeggen dat dit vooral kwam door het opbouwen of onderhouden van relevante contacten (30,4 procent) en het ontwikkelen van vaardigheden (26,2 procent). Veel minder vrijwilligers noemen in deze context de mogelijkheid tot het volgen van een opleiding (6,1 procent) en het opbouwen van een werkritme (4,5 procent).

Een kleine minderheid van 2,7 procent van de vrijwilligers geeft aan dat ze vrijwilligerswerk doen, omdat dit van hen wordt verlangd, voor een stage, op verzoek van hun werkgever of om een uitkering te behouden.

3.8 Gestopt

Ruim een derde (34,9 procent) van de respondenten geeft aan dat ze ooit vrijwilligerswerk voor een organisatie of vereniging hebben gedaan of dat ze vóór het vrijwilligerswerk dat ze in de afgelopen 12 maanden hebben verricht nog ander vrijwilligerswerk deden. Als voornaamste reden waarom ze hiermee gestopt zijn, wordt 'iets anders' (32,4 procent)

3.8.1 Voornaamste reden waarom men is gestopt met het vrijwilligerswerk

	% van vrijwilligers
Voornaamste reden	
Iets anders	32,4
Verandering in gezinssituatie	11,8
Geen zin meer hebben	11,5
Gezondheid	9,8
Verhuizing	8,9
Het vinden van een betaalde baan	8,8
Het geven van mantelzorg	3,6
Oneens met de koers van de organisatie	1,9
Onenigheid met leden van de organisatie	1,5
Geen antwoord	9,7

het vaakst genoemd, gevolgd door 'verandering in de gezinssituatie' (11,8 procent), 'geen zin meer hebben' (11,5 procent) en 'gezondheidsproblemen' (9,8 procent). 'Verhuizing' en 'het vinden van een betaalde baan' worden elk door 9 procent als voornaamste reden beschouwd.

4. Samenvatting en conclusie

Bijna de helft (48,5 procent) van de bevolking van 15 jaar en ouder gaf in 2017 aan zich minstens één keer per jaar als vrijwilliger ingezet te hebben voor een organisatie of vereniging. Dit aandeel is al sinds 2012 vrij constant. De meeste vrijwilligers zetten zich in voor sportverenigingen, scholen, jeugdorganisaties, levensbeschouwelijke organisaties en in de verzorging en verpleging. Gemiddeld is een vrijwilliger 4,5 uur per week bezig met vrijwilligerswerk. De meeste uren worden besteed bij jeugdorganisaties en de minste aan activiteiten voor wijk en/of buurt: 4,9 uur tegen 1,5 uur.

Er zijn sterke verschillen tussen bevolkingsgroepen. Vrijwilligers zijn vaker te vinden in de middelbare leeftijdsgroepen dan in de jongere en oudere. Mannen en vrouwen doen even vaak vrijwilligerswerk, wel zijn er verschillen in het soort organisaties waarvoor ze actief zijn. Zo zetten vrouwen zich twee keer zo vaak als mannen in voor een school en in de verzorging, terwijl mannen actiever zijn op het gebied van sport en jeugdwerk. Ook steken mannen gemiddeld meer tijd in vrijwilligerswerk dan vrouwen.

Hoogopgeleiden zijn vaker vrijwilliger dan mensen met een lager opleidingsniveau. Wel besteden ze hier gemiddeld minder uren per week aan dan lager opgeleiden. Daarnaast doen personen met een hoog huishoudinkomen over het algemeen meer vrijwilligerswerk dan mensen met een laag huishoudinkomen en zijn werkenden vaker vrijwilliger dan niet werkenden. Ook de migratieachtergrond is onderscheidend. Terwijl iets meer dan helft van de 15-plussers met een Nederlandse achtergrond vrijwilligerswerk verricht, is dat aandeel bij degenen met een westerse en niet-westerse migratieachtergrond een stuk lager. Sterkere verschillen leveren de kerkelijke gezindte op. Zo zijn personen die behoren tot een kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke groepering vaker actief als vrijwilliger dan mensen zonder denominatie. Leden van de Protestantse Kerk Nederland en gereformeerden zetten zich het vaakst kosteloos in, terwijl moslims dit het minst frequent doen. Echter, moslims besteden gemiddeld wel de meeste uren per week aan vrijwilligerswerk. Verder speelt ook de stedelijkheid een rol bij vrijwilligerswerk: in niet of weinig stedelijke woongemeenten zijn er naar verhouding meer vrijwilligers dan in (zeer) sterk stedelijke woongemeenten.

Als er naar de unieke bijdrage gekeken wordt van deze kenmerken, dan blijkt dat vooral opleidingsniveau, leeftijd en kerkelijke gezindte relevant zijn voor het doen van vrijwilligerswerk.

Daarnaast zijn er ook sterke regionale verschillen in het vrijwilligerswerk, zo blijkt uit een vergelijking tussen zowel 38 regionale gebieden als 23 grotere steden. En deze verschillen zijn maar zeer ten dele toe te schrijven aan de verschillen in de bevolkingssamenstelling in geslacht, leeftijd en opleiding.

Het voornaamste doel van de nieuwe, aanvullende vragen over vrijwilligerswerk was om meer informatie te verkrijgen over een aantal aspecten van vrijwilligerswerk, waaronder de motieven, de tevredenheid, de activiteiten, de eerste contacten, de plannen en de frequentie van de activiteiten. De antwoorden op deze vragen bieden belangrijke, nieuwe inzichten over vrijwilligerswerk. Naast het informatieve gehalte, zijn de resultaten ook zeer plausibel, er zijn bijvoorbeeld relatief weinig 'weet niet' of 'geen antwoord' gegeven.

Uit de resultaten blijkt dat de meerderheid van de vrijwilligers het vrijwilligerswerk regelmatig verricht en dat dat bij de meeste vrijwilligers wekelijks is. Vrijwilligerswerk is vaker incidenteel voor wijk of buurt en voor scholen. Jongeren van 15 tot 19 jaar verrichten vaker incidenteel vrijwilligerswerk dan ouderen. Mannen en vrouwen en hoger en lager opgeleiden verschillen niet in de frequentie.

Het vrijwilligerswerk behelst volgens de vrijwilligers zelf het vaakst activiteiten organiseren of begeleiden, gevolgd door 'iets anders' en bestuurlijke taken. Bij vrijwilligerswerk voor vakbond of bedrijfsorganisaties, organisaties voor wonen en woonomstandigheden, en politieke partijen worden bestuurlijke taken het meest genoemd, terwijl bij vrijwilligerswerk voor wijk en buurt ook klussen vaak worden vermeld. Bij sportverenigingen en organisaties voor sociale hulpverlening is training en scholing respectievelijk de tweede en derde meest genoemde activiteit. Jonge vrijwilligers van 15 tot 19 jaar doen het minst vaak de administratie, vervoer bieden, collecteren en bestuurlijke taken. Ze zijn met name bezig met activiteiten organiseren, trainingen verzorgen en met 'iets anders'.

Met een rapportcijfer is vastgesteld hoe tevreden de vrijwilligers zijn met het vrijwilligerswerk dat ze doen. Gemiddeld geeft men een 7,6 voor de tevredenheid. Er is daarbij weinig variatie tussen het soort vrijwilligerswerk. Het meest tevreden zijn de 65-plussers en het minst de 15- tot 19-jarigen. Lager opgeleiden zijn meer tevreden dan hoger opgeleiden. Jongeren van 15 tot 19 jaar zijn minder dikwijls van plan om met het vrijwilligerswerk door te gaan dan ouderen. Ook willen hoger opgeleiden vaker het vrijwilligerswerk voortzetten dan laagopgeleiden.

De meeste vrijwilligers hoorden van het vrijwilligerswerk via de organisatie of vereniging waar men vrijwilligerswerk voor doet of via familie, vrienden of bekenden. Van vrijwilligerswerk voor vakbond of bedrijfsorganisatie hoorde men via werk of studie.

De belangrijkste redenen van mensen om vrijwilligerswerk te doen, is omdat ze het zelf leuk vinden en omdat ze het fijn vinden om iets voor een ander te doen. Het vergroten van de kans op een baan speelt maar bij een kleine minderheid van de vrijwilligers een rol.

Technische toelichting

Data

Voor dit rapport is gebruik gemaakt van gegevens uit het onderzoek Sociale samenhang en welzijn (S&W) 2012/2017. In dit onderzoek is onder meer gevraagd naar de sociale en maatschappelijke participatie van mensen van 15 jaar en ouder, waaronder het verrichten van vrijwilligerswerk. In totaal zijn in 2012/2017 gegevens beschikbaar van 45 695 personen (2012: 7 949, 2013: 7 384, 2014: 7 627, 2015: 7 614, 2016: 7 467 en 2017: 7 654).

Vrijwilligerswerk

Er is aan respondenten gevraagd of zij in de twaalf maanden voorafgaand aan de enquête vrijwilligerswerk hebben gedaan voor bepaalde organisaties of verenigingen. Daarbij werden 13 typen organisaties of verenigingen onderscheiden. De vraag luidde als volgt: 'De volgende vragen gaan over vrijwilligerswerk. Sommige mensen doen vrijwilligerswerk voor organisaties of verenigingen. Het kan daarbij gaan om bestuurlijk werk of andere activiteiten. Kunt u bij de volgende organisaties en verenigingen steeds aangeven of u daarvoor in de afgelopen 12 maanden als vrijwilliger bepaald soort werk heeft gedaan? Heeft u in de afgelopen 12 maanden wel eens vrijwilligerswerk gedaan: (1) in het jeugd- en buurthuiswerk of als leider van scouting, (2) op school, zoals bijvoorbeeld hulp op school, de oudercommissie, schoolbestuur, werken in de bibliotheek of als leesouder, (3) in de verzorging of verpleging, zoals bijvoorbeeld bejaardenzorg, kinderopvang, kruiswerk, zieken bezoeken, collecteren voor gezondheidsorganisaties, welfarewerk in het ziekenhuis of assisteren bij stervensbegeleiding, (4) voor een sportvereniging, in het bestuur of bijvoorbeeld werken in de kantine, organisatie, trainen of zaalbeheer, (5) voor culturele verenigingen, zoals bijvoorbeeld een muziek- of toneelvereniging of een tekenclub, (6) voor hobby- of gezelligheidsverenigingen, (7) voor de kerk, moskee of levensbeschouwing, zoals bijvoorbeeld de kerkenraad, parochieraad, moskeevereniging, huisbezoek, of het rondbrengen van blaadjes, (8) voor de vakbond of bedrijfsorganisatie, zoals bijvoorbeeld de ondernemingsraad of personeelsvereniging, (9) voor een politieke partij of actiegroep, (10) op het gebied van sociale hulpverlening, rechtshulp, reclassering of slachtofferhulp, (11) op het gebied van wonen, woonomstandigheden of huurdersbelangen, (12) ten behoeve van de wijk of de buurt of (13) voor organisaties op een ander gebied?'

Daarnaast is voor elke organisatie waarvoor vrijwilligerswerk wordt gedaan een aantal vervolgvragen gesteld: er is gevraagd naar het aantal verschillende organisaties binnen de betreffende soort organisatie ('Was dat voor één of meer organisaties op het gebied van .....?'), hoeveelheid tijd er aan vrijwilligerswerk besteed wordt ('Kunt u aangeven hoeveel tijd u ongeveer besteed heeft aan vrijwilligerswerk voor deze organisatie in de afgelopen 12 maanden? U kunt een schatting geven van het gemiddeld aantal uren per week of van het totaal aantal uren per jaar.'), of mensen de afgelopen 4 weken vrijwilligerswerk hebben gedaan voor een organisatie ('Heeft u in de afgelopen vier weken vrijwilligerswerk gedaan voor deze organisatie?').

Persoonskenmerken en andere kenmerken

Informatie over herkomst, het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen (ingedeeld in kwartielgroepen) en stedelijkheid van de woongemeente is afkomstig uit registers en is aan de enquêtegegevens gekoppeld. Respondenten is gevraagd naar hun geslacht, leeftijd en hoogst voltooide opleidingsniveau. Het hoogst voltooide opleidingsniveau bestaat uit de categorieën 'basisonderwijs', 'vmbo, mbo1, avo onderbouw', 'havo, vwo, mbo', 'hbo, wo bachelor' en 'wo, master, doctor'. Ook is gevraagd naar de burgerlijke staat van de respondent. Deze bestaat uit vier categorieën: 'gehuwd', 'gescheiden', 'verweduwd' en 'nooit gehuwd geweest'.

Religiositeit is vastgesteld aan de hand van denominatie. Gevraagd is tot welke kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke groepering men zich rekent. De mogelijke antwoordcategorieën waren: Geen, Rooms-katholiek, Nederlands Hervormd, Gereformeerd, Protestantse Kerk Nederland, Islam, Joods, Hindoe, Boeddhist en anders. Betaald werk is vastgesteld met de vraag: 'Heeft u op dit moment betaald werk? Ook 1 uur per week of een kortere periode telt al mee, evenals freelance werk'.

Tabellenbijlage

B.1 Vrijwilligerswerk naar achtergrondkenmerken, voor en na correctie, 2017

		Voor correctie	Na correctie per cluster	Na correctie
Geslacht	Wald	0,48	1,79	1,96
Mannen (ref.)				
Vrouwen	OR	1,03	1,06	1,07
Leeftijd	Wald	126,31 ***	108,84 ***	129,07 ***
15 tot 19 jaar (ref.)				
19 tot 25 jaar	OR	0,86	0,85	0,56 ***
25 tot 35 jaar	OR	0,70 **	0,64 ***	0,36 ***
35 tot 45 jaar	OR	1,36 **	1,13	0,65 **
45 tot 55 jaar	OR	1,01	0,82	0,49 ***
55 tot 65 jaar	OR	0,80 *	0,63 ***	0,38 ***
65 tot 75 jaar	OR	0,86	0,68 **	0,42 ***
75 jaar en ouder	OR	0,50 ***	0,43 ***	0,24 ***
Burgerlijke staat	Wald	76,64 ***	60,73 ***	29,59 ***
Nooit gehuwd geweest (ref.)				
Gehuwd	OR	1,28 ***	1,44 ***	1,33 ***
Gescheiden	OR	0,85	0,92	0,96
Verweduwd	OR	0,59 ***	0,90	0,91
Opleidingsniveau	Wald	214,17 ***	176,539 ***	203,98 ***
Basisonderwijs (ref.)				
Vmbo, avo onderbouw, mbo1	OR	1,58 ***	1,61 ***	1,61 ***
Mbo2, 3, 4, havo, vwo	OR	2,25 ***	2,27 ***	2,64 ***
Hbo, wo bachelor	OR	3,28 ***	3,27 ***	4,04 ***
Wo, master, doctor	OR	3,18 ***	3,16 ***	4,29 ***
Huishoudensinkomen	Wald	37,76 ***	1,74	3,00
Eerste (laagste) kwartiel (ref.)				
Tweede kwartiel	OR	1,03	1,01	0,90
Derde kwartiel	OR	1,20 **	1,04	0,88
Vierde (hoogste) kwartiel	OR	1,42 ***	1,09	0,89
Betaald werk	Wald	38,27 ***	1,00	1,58
Betaald werk (ref.)				
Geen betaald werk	OR	0,74 ***	0,95	1,09
Herkomst	Wald	77,58 ***	73,13 ***	54,72 ***
Nederlandse achtergrond (ref.)				
Westerse achtergrond	OR	0,65 ***	0,65 ***	0,66 ***
Niet westerse achtergrond	OR	0,58 ***	0,48 ***	0,50 ***
Kerkelijke gezindte	Wald	134,32 ***	132,52 ***	137,19 ***
Geen denominatie (ref.)				
Rooms-Katholiek	OR	1,19 **	1,22 **	1,47 ***
Nederland Hervormd	OR	1,30 **	1,25 *	1,58 ***
Gereformeerd	OR	2,24 ***	2,10 ***	2,48 ***
PKN	OR	2,76 ***	2,81 ***	2,90 ***
Islam	OR	0,75 *	1,41 *	1,63 **
Anders	OR	1,61 ***	2,09 ***	1,99 ***
Stedelijkheid woongemeente	Wald	50,73 ***		26,13 ***
Zeer sterk stedelijk (ref.)				
Sterk stedelijk	OR	1,01		1,04
Matig stedelijk	OR	1,30 ***		1,28 **
Weinig stedelijk	OR	1,44 ***		1,38 ***
Niet stedelijk	OR	1,44 ***		1,33 **
Nagelkerke R2 (%)				11,90

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

B.2 Vrijwilligerswerk in coropgebieden en grotere steden, voor en na correctie voor geslacht, leeftijd en opleidingsniveau, 2012/2017

	Vrijwilligers- werk		Sport- vereniging		School		Verzorging of verpleging		Jeugd en buurt- huiswerk		Kerk en Levens- beschouwing	
	voor correctie	na correctie	voor correctie	na correctie	voor correctie	na correctie	voor correctie	na correctie	voor correctie	na correctie	voor correctie	na correctie
% van personen van 15 jaar en ouder												
Coropgebieden												
Oost-Groningen/Delfzijl en omgeving	49,1	52,4	16,4	18,3	9,6	11,2	7,8	7,4	8,1	8,3	8,7	8,5
Overig Groningen	53,8	52,4	14,8	14,0	10,2	9,1	9,5	9,6	8,4	8,2	8,9	9,0
Noord-Friesland	55,5	56,1	16,7	17,1	11,8	12,0	10,5	10,4	11,0	11,0	11,3	11,3
Zuidwest-Friesland	56,0	57,1	20,9	21,2	14,2	14,9	11,9	12,0	12,0	12,0	10,9	10,9
Zuidoost-Friesland	59,2	60,5	19,4	20,0	12,7	13,4	11,3	11,2	7,5	7,6	11,7	11,7
Noord-Drenthe	52,3	52,2	18,2	18,3	12,7	13,5	9,9	9,9	6,5	6,7	9,7	9,4
Zuidoost-Drenthe	49,2	50,8	15,5	16,1	11,3	12,4	8,9	9,0	9,5	9,6	8,3	8,3
Zuidwest-Drenthe	58,2	59,9	17,0	18,0	12,1	13,1	13,8	13,6	7,1	7,3	11,3	11,2
Noord-Overijssel	60,6	61,1	16,1	16,0	14,5	14,6	12,2	12,5	10,4	10,3	18,7	18,9
Zuidwest-Overijssel	49,1	49,4	17,8	18,4	9,6	10,1	10,8	10,4	11,4	11,6	7,8	7,5
Twente	53,7	54,6	18,2	18,3	10,8	11,4	12,4	12,6	8,1	8,1	8,6	8,7
Veluwe	56,9	57,3	16,8	17,0	13,1	13,3	11,8	11,8	10,1	10,1	17,1	17,1
Achterhoek	56,2	57,1	18,3	19,0	12,0	12,7	10,6	10,4	10,1	10,2	9,5	9,4
Arnhem/Nijmegen	50,0	48,9	15,1	14,8	12,9	12,4	8,5	8,4	7,3	7,4	6,3	6,2
Zuidwest-Gelderland	53,0	54,3	19,2	19,6	12,1	12,5	8,9	9,0	9,0	9,0	8,0	8,1
Utrecht	52,9	51,1	15,9	15,1	12,7	11,9	9,4	9,5	7,0	6,9	9,3	9,2
Kop van Noord-Holland	53,1	54,3	19,9	20,4	12,0	12,7	9,8	9,7	8,8	8,8	5,9	5,9
Alkmaar en omgeving	48,8	48,6	17,2	17,2	8,4	8,3	8,3	8,2	6,7	6,7	6,9	6,9
IJmond	48,2	48,5	19,4	19,6	12,2	12,5	9,9	9,9	8,7	8,7	4,4	4,3
Agglomeratie Haarlem	45,6	44,4	15,7	15,2	12,7	12,5	8,0	7,9	7,2	7,2	5,0	4,8
Zaanstreek	44,0	44,9	16,8	17,0	13,5	13,9	6,9	7,1	7,2	7,2	3,8	3,9
Groot-Amsterdam	45,2	42,7	12,4	11,1	11,3	10,1	6,3	6,4	6,3	6,2	4,8	4,9
Het Gooi en Vechtstreek	52,5	51,4	18,1	18,0	15,2	15,0	7,3	7,0	7,5	7,6	7,4	7,1
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	51,2	50,1	15,6	15,0	12,5	11,8	9,1	9,2	9,9	9,8	6,5	6,5
Agglomeratie 's-Gravenhage	44,0	43,2	12,1	11,8	10,4	10,0	6,6	6,5	6,8	6,8	6,8	6,7
Delft en Westland	51,4	50,6	17,6	17,2	12,5	12,3	9,1	9,2	9,9	9,9	6,9	6,9
Oost-Zuid-Holland	51,2	51,2	17,7	17,9	12,1	11,8	9,3	9,1	8,0	8,0	12,3	12,3
Groot-Rijnmond	42,3	42,8	11,3	11,4	10,2	10,2	6,9	7,0	7,6	7,5	8,5	8,7
Zuidoost-Zuid-Holland	48,9	49,7	13,8	13,8	11,2	11,4	9,2	9,5	8,9	8,8	15,1	15,3
Zeeland	52,6	54,1	15,5	16,2	11,5	12,5	11,8	11,8	8,4	8,5	12,0	11,9
West-Noord-Brabant	45,5	46,4	14,0	14,3	11,1	11,6	7,5	7,6	7,5	7,5	4,2	4,3
Midden-Noord-Brabant	47,9	48,4	14,5	14,8	10,1	10,1	9,4	9,3	8,7	8,7	4,8	4,8
Noordoost-Noord-Brabant	53,3	53,6	19,0	19,2	11,6	11,6	10,5	10,5	9,4	9,4	4,4	4,5
Zuidoost-Noord-Brabant	47,6	47,8	14,0	14,1	10,4	10,6	7,1	7,1	8,8	8,9	4,8	4,7
Noord-Limburg	52,0	54,1	20,1	21,2	11,3	13,0	9,2	9,1	10,3	10,5	4,7	4,5
Midden-Limburg	44,8	45,8	12,8	13,3	8,5	9,3	7,8	7,8	11,1	11,2	4,0	3,9
Zuid-Limburg	39,4	40,6	9,8	10,7	7,6	8,4	8,1	7,8	7,1	7,2	3,8	3,7
Flevoland	45,8	46,3	11,2	11,4	13,9	13,2	8,5	8,5	8,0	7,8	9,7	10,0
Grotere steden												
Amsterdam	43,7	39,9	9,6	7,4	10,4	8,3	5,5	5,9	5,5	5,2	4,6	4,7
Rotterdam	39,7	39,5	9,3	8,8	9,3	8,6	5,4	5,7	7,3	7,0	7,1	7,4
Den Haag	42,6	41,8	10,5	10,1	9,3	8,7	6,8	6,8	7,1	7,0	7,6	7,6
Utrecht	51,1	46,2	13,4	10,5	11,5	8,4	5,7	6,2	5,9	5,5	5,1	5,4
Eindhoven	41,9	40,9	11,1	10,3	7,9	7,3	4,4	4,6	8,3	8,1	4,5	4,6
Groningen	49,8	46,0	14,5	12,1	8,6	5,7	8,1	8,5	6,9	6,4	6,6	7,0
Tilburg	41,7	41,8	10,8	10,8	8,2	8,0	6,6	6,6	6,6	6,5	2,7	2,8
Almere	44,3	44,4	10,6	10,3	14,1	12,9	5,8	6,0	7,2	6,8	6,1	6,6
Breda	45,7	45,0	14,2	13,9	11,9	11,6	6,2	6,2	7,4	7,4	3,5	3,4
Nijmegen	49,1	45,3	13,7	11,9	11,1	9,4	6,7	6,8	6,1	6,0	6,1	5,9
Apeldoorn	50,9	50,8	14,3	14,7	11,6	11,8	12,0	11,6	10,1	10,3	11,2	10,9
Haarlem	43,4	42,3	12,2	11,7	13,8	13,1	7,7	7,6	7,1	7,0	5,1	5,1

B.2 Vrijwilligerswerk in coropgebieden en grotere steden, voor en na correctie voor geslacht, leeftijd en opleidingsniveau, 2012/2017 (slot)

	Vrijwilligerswerk		Sportvereniging		School		Verzorging of verpleging		Jeugd en buurt-huiswerk		Kerk en Levensbeschouwing	
	voor correctie	na correctie	voor correctie	na correctie	voor correctie	na correctie	voor correctie	na correctie	voor correctie	na correctie	voor correctie	na correctie
	% van personen van 15 jaar en ouder											
Enschede	49,1	49,4	12,6	12,3	10,8	10,4	6,9	7,2	6,8	6,5	6,4	6,7
Amersfoort	50,9	49,9	13,4	12,8	11,9	11,8	10,5	10,6	5,3	5,3	9,9	9,8
's-Hertogenbosch	47,6	46,6	16,8	16,4	10,9	10,1	7,2	7,1	6,7	6,6	6,4	6,4
Zaanstad	43,3	44,3	16,2	16,6	12,7	13,1	7,2	7,3	6,5	6,5	3,8	3,9
Arnhem	43,2	41,2	12,1	11,1	12,9	11,1	6,3	6,3	5,7	5,5	6,2	6,3
Haarlemmermeer	45,5	45,6	17,2	17,6	10,8	11,0	7,5	7,2	8,1	8,3	6,2	6,0
Dordrecht	40,9	40,9	11,8	11,5	9,6	10,2	4,9	5,3	5,8	5,8	10,6	10,5
Zwolle	61,6	59,6	14,2	13,0	13,3	11,7	10,3	10,5	10,8	10,6	16,6	16,8
Leiden	47,0	42,8	12,8	10,3	12,6	10,4	5,8	6,3	8,9	8,5	1,6	1,8
Zoetermeer	44,7	44,2	11,7	11,3	11,9	11,4	5,7	5,8	7,2	7,1	7,2	7,3
Maastricht	38,8	39,1	9,1	9,8	5,5	5,5	7,1	6,7	7,6	7,8	2,9	2,7
Rest van Nederland	51,5	52,3	16,7	17,1	11,9	12,4	10,0	9,9	8,8	8,9	8,8	8,7

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2017-2018	2017 tot en met 2018
2017/2018	Het gemiddelde over de jaren 2017 tot en met 2018
2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2017 en eindigend in 2018
2015/'16-2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2015/'16 tot en met 2017/'18

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2018.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.